

Sygnatura akt I C 84/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

J., dnia 20 maja 2016 r.

Sąd Rejonowy w Jaworze I Wydział Cywilny w następującym składzie:

Przewodniczący: **SSR Joanna Termena-Maciejewska**

Protokolant: sekr. sądowy Klaudia Piotrowska-Król

po rozpoznaniu w dniu 20 maja 2016 r. w Jaworze

sprawy z powództwa Agencji Nieruchomości Rolnych w W. Oddział Terenowy we W.

przeciwko W. S.

- o zapłatę

I. zasądza od pozwanego W. S. na rzecz strony powodowej Agencji Nieruchomości Rolnych w W. Oddział Terenowy we W. kwotę 5.959,19 złotych (pięć tysięcy dziewięćset pięćdziesiąt dziewięć złotych 19/100) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi za okres od dnia 16 października 2015 roku do dnia zapłaty,

II. dalej idące powództwo oddala,

III. zasądza od pozwanego W. S. na rzecz strony powodowej Agencji Nieruchomości Rolnych w W. Oddział Terenowy we W. kwotę 1229,03 złotych tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sygn. akt I C 84/16

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 16 października 2015 roku strona powodowa Agencja Nieruchomości Rolnych Oddział Terenowy we W. wniosła do Sądu Rejonowego dla Wrocławia – Śródmieścia we Wrocławiu o orzeczenie nakazem zapłaty w postępowaniu upominawczym, aby pozwany W. S. zapłacił stronie powodowej kwotę 7.791,78 złotych z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu, tj. od dnia 16 października 2015 roku, do dnia zapłaty wraz z kosztami procesu, w tym kosztami zastępstwa procesowego w ciągu dwóch tygodni od daty otrzymania nakazu zapłaty.

W uzasadnieniu swego żądania podała, że pozwany objął w posiadanie w okresie od dnia 01 stycznia 2011 roku do dnia 17 października 2014 roku bez wiedzy i zgody strony powodowej nieruchomość rolną w granicach działki o numerze (...), obręb G., gmina M.. Strona powodowa uzyskała powyższą wiedzę, ponieważ W. S. regularnie występował o płatności bezpośrednio. Strona powodowa wskazała, że wykonuje prawa właścicielskie w stosunku do przedmiotowej nieruchomości.

Agencja Nieruchomości Rolnych wyjaśniła, że obejmując w posiadanie bez jej wiedzy i zgody wskazaną powyżej nieruchomość pozwany zobowiązany był uiścić należne wynagrodzenie za korzystanie z niej bez tytułu prawnego. Wysokość wynagrodzenia w okresie od dnia 01 stycznia 2011 roku do dnia 02 grudnia 2011 roku została ustalona zgodnie z regulacjami wynikającymi z kodeksu cywilnego i odpowiadała średnim stawkom czynszu dzierżawnego jakie otrzymywała strona powodowa za nieruchomości należące do Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa. Z kolei wysokość wynagrodzenia w okresie od dnia 03 grudnia 2011 roku do dnia 17 października 2014 roku została ustalona

w oparciu o treść art. 39b ustawy z dnia 19 października 1991 roku o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa.

Strona powodowa kierowała do W. S. faktury z wyznaczonym terminem płatności. Wzywała również do dobrowolnej spłaty zadłużenia. Do dnia wniesienia pozwu należności te nie zostały uregulowane. W razie kwestionowania wysokości wyliczonego wynagrodzenia strona powodowa wniosła o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego sądowego z zakresu rachunkowości na okoliczność prawidłowości wyliczeń.

Strona powodowa nadto wniosła o zasądzenie od W. S. na swoją rzecz kwoty 433 złotych wraz z odsetkami ustawowymi liczonymi za okres od dnia 01 stycznia 2011 roku do dnia 31 października 2015 roku tytułem zwrotu podatku rolnego (k. 3 - 5).

W dniu 27 października 2015 roku w sprawie o sygnaturze akt VII Nc 7156/15 Sąd Rejonowy dla Wrocławia – Śródmieścia we Wrocławiu wydał nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym zgodnie z treścią żądania (k. 62).

W. S. wniósł skuteczny sprzeciw od powyższego orzeczenia i nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym utracił moc. Pozwany wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie od strony powodowej na swoją rzecz zwrotu kosztów procesu.

W pierwszej kolejności W. S. podniósł zarzut przedawnienia roszczenia z uwagi na upływ rocznego terminu wskazanego w art. 229 § 1 kc. Potwierdził, że korzystał bez tytułu prawnego z przedmiotowej nieruchomości, jednak w dniu 17 października 2014 roku wyzbył się jej posiadania i zaprzestał pobierania płatności bezpośrednich. Nadto wniósł o przekazanie niniejszej sprawy do rozpoznania przez Sąd Rejonowy w Jaworze jako właściwy dla miejsca zamieszkania pozwanego.

W razie nie uznania zarzutu przedawnienia, W. S. wniósł o oddalenie powództwa na podstawie art. 5 kc. W jego ocenie, dochodzenie roszczenia wskazanego w pozwie stanowi nadużycie prawa. Wyjaśnił, że wielokrotnie zabiegał o możliwość wydzierżawienia przedmiotowej nieruchomości. Wskazywał również, że zachwaszczony grunt wyrządzał sąsiednim gruntom szkodę i z tego powodu koniecznym było jego odpowiednie zagospodarowanie. Mimo zgłaszanych uwag, Agencja Nieruchomości Rolnych nie podejmowała żadnych działań. Uczyniła to dopiero po 2014 roku kiedy to została negatywnie oceniona przez Najwyższą Izbę Kontroli. Nadto pomimo przejęcia w dniu 17 października 2014 roku przedmiotowej nieruchomości strona powodowa nadal nie podjęła żadnych prac zmierzających do jej zagospodarowania.

W. S. zakwestionował również zasadność dochodzenia kwoty 433 złotych z odsetkami ustawowymi tytułem zwrotu uiszczanego podatku rolnego za okres użytkowania przez niego przedmiotowej nieruchomości. W jego ocenie, domaganie się odszkodowania za bezumowne korzystanie z nieruchomości bez tytułu prawnego, które ma charakter odszkodowawczy powoduje, że strona powodowa nie może jednocześnie domagać się zwrotu kolejnej kwoty. Nadto wyjaśnił, że podatek rolny jest należnością publicznoprawną, osobistą, której uiszczenie obciąża bezpośrednio właściciela działki, chyba że ów obowiązek zostanie scedowany na użytkownika działki w drodze umowy dzierżawy, czego w niniejszej sprawie nie było. W. S. wskazał również, że z dołączonych do pozwu dokumentów nie wynikało, aby strona powodowa opłacała podatek od nieruchomości, o której mowa w niniejszym postępowaniu.

Wreszcie W. S. zakwestionował zasadność naliczenia podatku VAT od opłaty za korzystanie z przedmiotowej nieruchomości. Jego zdaniem, skoro dochodzone świadczenie nie było oparte na tytule prawnym wskazującym obowiązek świadczenia usług, to wynagrodzenie za to świadczenie nie podlegało opodatkowaniu podatkiem od towarów i usług.

Podsumowując, pozwany podał, że w razie uznania za niezasadne podnoszonych zarzutów jest w stanie uiścić na rzecz strony powodowej wynagrodzenie na korzystanie z działki tylko w takiej wysokości gdyby był użytkownikiem umownym i bez podatku VAT (k. 63 - 64).

Postanowieniem z dnia 15 grudnia 2015 roku Sąd Rejonowy dla Wrocławia – Śródmieścia we Wrocławiu przekazał niniejszą sprawę do rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Jaworze (k. 70).

W piśmie procesowym z dnia 04 marca 2016 roku strona powodowa podtrzymała swoje stanowisko, podnosząc w odpowiedzi na zarzut przedawnienia, iż roszczenie zostałyby przedawnione najpóźniej w dniu 18 października 2015 roku. Skoro jednak pozew został nadany w placówce pocztowej w dniu 16 października 2015 roku, zgłoszony zarzut nie powinien zostać uwzględniony (k. 77 - 81).

Nadto strona powodowa podała, że swoje roszczenie oparła między innymi o treść art. 39b ustawy o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa. Wskazany przepis stanowi podstawę naliczenia odszkodowania za okres od dnia 03 grudnia 2011 roku do dnia 17 października 2014 roku i nie jest wyrazem dowolności ze strony pracowników Agencji. Dochodzone w tym zakresie roszczenie nie stanowi także nadużycia prawa, a tylko realizację uprawnień właścicielskich i ustawowych obowiązków. Skoro pozwany dopuścił się niedozwolonego naruszenia prawa cudzej własności, zasadnym było podjęcie stosownych działań zmierzających do otrzymania wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z przedmiotowej nieruchomości, w tym podatku rolnego. W ocenie strony powodowej, sama chęć wydzierżawienia działki nie może stanowić podstawy prawnej do jej użytkowania. Skoro W. S. nie zawarł ze stroną powodową umowy sprzedaży, czy umowy dzierżawy, nie miał więc tytułu prawnego do nieruchomości, nie mógł jej użytkować, i w konsekwencji nie mógł domniemywać zgody właściciela na to. Fakt, że przedmiotowa nieruchomość stała ugiorem nie stanowiło również podstawy do objęcia jej w posiadanie bez tytułu prawnego. Strona powodowa podkreśliła, że działania W. S. były sprzeczne z zasadami współżycia społecznego, bowiem świadomie naruszał on prawo własności. Nie wykazał się chęcią uzyskania tytułu prawnego do przedmiotowej nieruchomości, a jednocześnie składał wnioski o dopłaty bezpośrednie i takie otrzymywał. W ocenie strony powodowej, takie działania nie mogą zasługiwać na ochronę prawną, o której mowa w art. 5 kc.

Strona powodowa wskazała również, że w okresie od dnia 01 stycznia 2011 roku do dnia 31 października 2014 roku opłacała podatek rolny z tytułu przedmiotowej nieruchomości. Gdyby przeniosła jej posiadanie na inną osobę nie byłaby obciążona tym obowiązkiem. Wreszcie wyjaśniła, że podatek VAT został naliczony prawidłowo, ponieważ Agencja została postawiona przed faktem bezumownego użytkowania.

W piśmie procesowym z dnia 04 marca 2016 roku W. S. złożył propozycję ugodowego zakończenia sporu w ten sposób, że uiszczyłby na rzecz strony powodowej kwotę w takiej wysokości gdyby był umownym użytkownikiem przedmiotowej nieruchomości, tj. według średnich cen dzierżawy obowiązujących w okresie korzystania z działki i przy jednoczesnym wzajemnym zniesieniu kosztów procesu. Nadto po raz kolejny zakwestionował zasadność doliczenia podatku VAT oraz podał, że obecnie toczy się przed Trybunałem Konstytucyjnym postępowanie o zgodność art. 39b ustawy o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa w Konstytucją (k. 83 – 84) i z tej przyczyny wniósł o zawieszenie postępowania w niniejszej sprawie.

W piśmie procesowym z dnia 31 marca 2016 roku strona powodowa podtrzymała swoje dotychczasowe stanowisko i nie wyraziła woli ugodowego zakończenia sporu na warunkach zaproponowanych przez W. S.. Nadto wniosła o oddalenie wniosku o zawieszenie postępowania (k. 95 - 96).

Na rozprawie w dniu 08 kwietnia 2016 roku W. S. oświadczył, że nie kwestionuje powierzchni nieruchomości od której naliczone zostało wynagrodzenie oraz stawki czynszu dzierżawnego przyjętej jako podstawa wyliczenia dochodzonego roszczenia. Zakwestionował jedynie zastosowane w sprawie przepisy oraz zasadność obciążenia podatkiem rolnym i VAT (k. 103).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Skarb Państwa jest właścicielem nieruchomości rolnej położonej we wsi G., gmina M., powiat (...), stanowiącej działkę gruntu oznaczoną numerem geodezyjnym (...) o powierzchni 0,4400 ha. W jego imieniu prawo własności i inne prawa rzeczowe wykonuje Agencja Nieruchomości Rolnych.

Okoliczność bezsporna.

W. S. korzystał z nieruchomości rolnej oznaczonej numerem geodezyjnym (...), położonej w obrębie geodezyjnym G., o powierzchni 0,4400 ha, w okresie od dnia 01 stycznia 2011 roku do dnia 17 października 2014 roku. W tym okresie wystąpił do Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa o płatności bezpośrednie, wskazując we wniosku działkę numer (...).

Okoliczność bezsporna, a nadto:

- informacja o złożonych wnioskach obszarowych, k. 10,
- zeznania świadka Ł. S., k. 103 verte - 104,
- zeznania świadka W. W., k. 104,
- przesłuchanie pozwanego W. S. k. 104.

Agencja Nieruchomości Rolnych złożyła w Urzędzie Gminy M. deklarację na podatek rolny na rok 2014. W deklaracji nie wskazała numerów ksiąg wieczystych oraz numerów działek za który był opłacany podatek rolny. Łączny wymiar podatku rolnego na 2014 roku wyniósł 13.850 złotych.

Dowód:

- deklaracja na podatek rolny na 2014 r., k. 19 – 22,
- druki polecenia przelewu, k. 23 – 33,
- wyciąg bankowy, k. 34 - 37.

Pismem z dnia 16 września 2014 roku Agencja Nieruchomości Rolnych Oddział Terenowy we W. wezwała W. S. do przedstawienia dokumentów potwierdzających tytuł prawny do przedmiotowej nieruchomości, ewentualnie do złożenia w tym zakresie stosownego oświadczenia. W przypadku niespełnienia żadnego ze wskazanych warunków Agencja wezwała W. S. do wydania nieruchomości w dniu 17 października 2014 roku.

W dniu 17 października 2014 roku W. S. wydał przedstawicielowi Agencji Nieruchomości Rolnych Oddział Terenowy we W. przedmiotową nieruchomość. Jednocześnie zrzekł się nakładów poniesionych na zagospodarowanie nieruchomości wobec Agencji w 2014 roku.

Pismem z dnia 15 grudnia 2014 roku, doręczonym W. S. w dniu 18 grudnia 2014 roku, Agencja Nieruchomości Rolnych Oddział Terenowy we W. wezwała do zapłaty w terminie 7 dni należności w kwocie 6.957,55 złotych z tytułu opłaty za korzystanie z nieruchomości bez tytułu prawnego, tj. użytkowania działki numer (...) w okresie od dnia 01 stycznia 2011 roku do dnia 17 października 2014 roku. Wskazała, że na żądaną kwotę składa się należność główna w wysokości 6.915,88 złotych oraz odsetki ustawowe w wysokości 41,67 złotych, zaś zadłużenie od dnia 16 grudnia 2014 roku do dnia zapłaty dziennie będzie wzrastać o kwotę 2,46 złotych.

W dniu 14 listopada 2014 roku Agencja Nieruchomości Rolnych Oddział Terenowy we W. wystawiła fakturę VAT nr (...) na kwotę 6.343,31 złotych brutto (5.157,16 złotych netto) z terminem płatności do dnia 28 listopada 2014 roku oraz fakturę VAT nr (...) na kwotę 572,57 złotych brutto (465,50 złotych netto) z terminem płatności do dnia 29 listopada 2014 roku. Z kolei w dniu 03 grudnia 2014 roku wystawiła notę księgową nr (...) na kwotę 433 złotych tytułem zwrotu należności stanowiącej równowartość podatku rolnego w okresie do dnia 01 stycznia 2011 roku do dnia 31 października 2014 roku z terminem płatności do dnia 17 grudnia 2014 roku. Następnie w dniu 27 stycznia 2015 roku Agencja Nieruchomości Rolnych Oddział Terenowy we W. wystawiła fakturę korygującą VAT nr (...) na kwotę 483,90 złotych (393,41 złotych netto) w miejsce kwoty 572,57 złotych brutto.

Pismem z dnia 13 stycznia 2015 roku, doręczonym W. S. w dniu 21 stycznia 2015 roku, Agencja Nieruchomości Rolnych Oddział Terenowy we W. ponownie wezwała do zapłaty wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z przedmiotowej nieruchomości wskazując, że stan zadłużenia na dzień 13 stycznia 2015 roku wynosi łącznie 7008,14 złotych, tj.: należność główna – 6.915,88 złotych, odsetki - 92,26 złotych. Zadłużenie od dnia 14 stycznia 2015 roku będzie dziennie wzrastać o kwotę 1,52 złotych. Pismem z dnia 13 stycznia 2015 roku dodatkowo wezwała do zapłaty kwoty 435,86 złotych tytułem zwrotu podatku rolnego wskazując, że stan zadłużenia na dzień 13 stycznia 2015 roku wynosi 433 złotych (należność główna) oraz 2,86 złotych (odsetki).

Nadto pismem z dnia 16 października 2015 roku Agencja Nieruchomości Rolnych Oddział Terenowy we W. wezwała do zapłaty kwoty 461,96 złotych na którą składała się należność główna kwocie 433 złotych oraz odsetki w kwocie 28,96 złotych. Zadłużenie od dnia 16 października 2015 roku będzie dziennie wzrastać o kwotę 0,09 złotych. Dodatkowo wezwała do zapłaty kwoty 7.329,82 złotych na którą składała się należność główna kwocie 6.827,21 złotych oraz odsetki w kwocie 502,61 złotych. Zadłużenie od dnia 16 października 2015 roku będzie dziennie wzrastać o kwotę 1,50 złotych.

Dowód:

- pismo (...) w W. z dnia 16 września 2014 roku, k. 8,
- protokół zdawczo – odbiorczy, k. 9,
- faktura VAT, k. 14, 15, 16,
- wyliczenie należności za bezumowne korzystanie, k. 11 - 13,
- pismo (...) w W. – wezwanie do zapłaty z dnia 15 grudnia 2014 roku, k. 38 – 40,
- pismo (...) w W. – wezwanie do zapłaty z dnia 13 stycznia 2015 roku, k. 41 – 44,
- nota księgowa nr (...) z dnia 03 grudnia 2015 roku, k. 17,
- pismo (...) w W. – wezwanie do zapłaty z dnia 16 października 2015 roku, k. 45, 45 verte,
- zeznania świadka Ł. S., k. 103 verte – 104,
- z przesłuchania pozwanego W. S., k. 104.

W. S. nie uiszczył na rzecz Agencji Nieruchomości Rolnych w W. żadnej kwoty tytułem wynagrodzenia za bezumowne korzystanie. Nie opłacał podatku rolnego. Uprawiał przedmiotową nieruchomość. Pobierał dopłaty bezpośrednie z tytułu korzystania z działki nr (...). Kilkakrotnie zwracał się do Agencji Nieruchomości Rolnych o zgodę na wydzierżawienie spornej nieruchomości.

Bezsporne; nadto:

- zeznania świadka Ł. S., k. 103 verte - 104,
- zeznania świadka W. W., k. 104,
- przesłuchanie pozwanego W. S. k. 104.

Biorąc pod uwagę wyżej ustalone okoliczności faktyczne, Sąd zważył, co następuje:

Powództwo zasługiwało na uwzględnienie w części.

Dokonując ustaleń w tym zakresie, Sąd oparł się na dowodach w postaci dowodów z dokumentów przedłożonych do akt w postaci faktur VAT, noty księgowej, korespondencji prowadzonej między stronami, wydruków bankowych,

deklaracji na podatek rolny na 2014 roku, zeznań świadków Ł. S., W. W., oraz dowodu z przesłuchania pozwanego W. S., które jako całość materiału dowodowego stały się kanwą powyższych wskazań ustalonych faktycznych oraz wydanego orzeczenia.

W rozpatrywanej sprawie o treści rozstrzygnięcia w przedmiocie wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości decydowała przede wszystkim ocena skuteczności podniesionego przez pozwanego zarzutu przedawnienia dochodzonego roszczenia.

Agencja Nieruchomości Rolnych w W. Oddział Terenowy we W. domagała się zasądzenia od W. S. wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z niezabudowanej nieruchomości rolnej stanowiącej działkę gruntu oznaczoną numerem geodezyjnym (...) położoną w miejscowości G., gmina M.. Strona powodowa wskazała, że wynagrodzenie należy się jej za okres od dnia 01 stycznia 2011 roku do dnia 17 października 2014 roku.

Stosownie do art. 229 kc, który znajduje zastosowanie również w przypadku roszczeń wynikających z art. 39b ustawy o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa, roszczenia właściciela przeciwko samoistnemu posiadaczowi o wynagrodzenie za korzystanie z rzeczy przedawniają się z upływem roku od dnia zwrotu rzeczy. W niniejszej sprawie W. S. zakończył korzystanie i dokonał zwrotu właścicielowi nieruchomości rolnej oznaczonej nr geodezyjnym 117/3, położonej w G. o powierzchni 0,4400 ha w dniu 17 października 2014 roku. Pod pojęciem „zwrotu rzeczy”, o jakim mowa w przepisie art. 229 § 1 zd. 1 kc, rozumie się likwidację stanu niezgodnego z prawem, czyli stanu władania cudzym gruntem bez tytułu prawnego. Zwrotem rzeczy jest więc każda sytuacja faktyczna i prawna, która likwiduje stan bezprawności. Przyjąć zatem należało, że strona powodowa odzyskała posiadanie tejże działki (władztwo nad nią) w dniu 17 października 2014 roku, zaś termin do dochodzenia wynagrodzenia za korzystanie z nieruchomości upłynął z dniem 17 października 2015 roku. Pierwszą czynnością zmierzającą do dochodzenia roszczenia stanowił pozew złożony w dniu 16 października 2015 roku (data nadania w placówce pocztowej). Tym samym niewątpliwym było, iż powództwo zostało wytoczone przed upływem terminu przedawnienia, wynikającego z art. 229 kc, a zatem z tego powodu nie podlegało oddaleniu.

Na rozprawie w dniu 08 kwietnia 2016 roku Sąd oddalił wniosek pozwanego o zawieszenie postępowania z uwagi na toczące się obecnie przed Trybunałem Konstytucyjnym postępowanie w przedmiocie ustalenia konstytucyjności art. 39b ustawy z dnia 19 października 1991 roku o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa. Rozpoznając ów wniosek Sąd ustalił, że do Trybunału Konstytucyjnego wpłynęła skarga konstytucyjna Sądu Okręgowego w Gdańsku zarejestrowana pod sygnaturą P 91/15, której przedmiotem ma być ocena czy art. 39b ust. 1 ustawy z dnia 19 października 1991 roku o gospodarce nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa w zakresie określającym należne Agencji Nieruchomości Rolnych wynagrodzenie za korzystanie z nieruchomości przez osobę władającą nią bez tytułu prawnego w wysokości stanowiącej 5-krotność wywoławczej wysokości czynszu, który byłby należny od tej nieruchomości, gdyby była ona przedmiotem umowy dzierżawy po przeprowadzeniu przetargu jest niezgodny z art. 2 oraz z art. 32 ust 1 Konstytucji RP. Na dzień 08 kwietnia 2016 roku skarga nie została jednak skierowana do rozpoznania merytorycznego. Nie wyznaczono składu sędziowskiego. Również na dzień wyrokowania w niniejszym postępowaniu Trybunał Konstytucyjny nie wydał orzeczenia, co więcej nadal nie wyznaczył terminu rozprawy w celu rozpoznania zgłoszonej skargi.

Sąd pragnie wskazać, że samo zakwestionowanie konstytucyjności przepisów rangi ustawowej przez powołane do tego organy, nie oznacza automatycznego wyłączenia tych norm z porządku prawnego. Nie ulega wątpliwości, iż do czasu wydania rozstrzygnięcia przez Trybunał Konstytucyjny stwierdzającego niezgodność przepisów z Konstytucją, przepisy te podlegają stosowaniu i mogą stanowić podstawę prawną rozstrzygnięcia sądowego. W związku z powyższym sądy są zobligowane do stosowania norm pozostających nadal w porządku prawnym. Z powyższego również wynika, iż samo zgłoszenie wniosku o zbadanie zgodności norm ustawowych z Konstytucją nie nakłada na Sąd obowiązku zawieszenia postępowania do chwili wydania orzeczenia przez Trybunał Konstytucyjny (wyr. SA w Rzeszowie z dnia 8 listopada 2012 roku, III AUa 771/12). W niniejszej sprawie oznacza to więc obowiązek stosowania wskazanych powyżej przepisów tak długo, aż powołany do tego organ, tj. Trybunał Konstytucyjny, nie wyda stosownego rozstrzygnięcia i z tej przyczyny wniosek o zawieszenie postępowania nie zasługiwał na uwzględnienie.

Na marginesie jedynie podnieść należy, że gdyby Sąd w przedmiotowej sprawie wydał rozstrzygnięcie niezgodne z wykładnią przepisów dokonaną przez Trybunał Konstytucyjny i stwierdzającą ich niekonstytucyjność zachodziłaby podstawa do wznowienia prawomocnie zakończonego postępowania. Ustawodawca, przewidując zaistnienie takiej sytuacji jak w niniejszej sprawie, stworzył prawne ramy ochrony interesu strony stanowiąc w art. 401¹ kpc instytucję wznowienia postępowania, w przypadku późniejszego uznania przez Trybunał za niekonstytucyjny przepisu stanowiącego podstawę prawną rozstrzygnięcia. Zatem w razie korzystnego rozstrzygnięcia postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym, pozwany będzie mógł skorzystać ze stosownych środków prawnych.

Przechodząc do meritum, strona powodowa wskazała w pozwie dwa okresy, za które należało się jej wynagrodzenie. Pierwszy - od dnia 01 stycznia 2011 roku do dnia 02 grudnia 2011 roku, drugi zaś od dnia 03 grudnia 2011 roku do dnia zwrotu nieruchomości, tj. do dnia 17 października 2014 roku. Podział okresów rozliczenia wynikał z wejścia w życie od dnia 03 grudnia 2011 roku przepisów regulujących sposób naliczania wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości należących do Agencji Nieruchomości Rolnych.

Podstawę prawną zgłoszonych przez stronę powodową żądań stanowiły więc przepisy art. 225 kc w zw. z art. 224 § 2 kc (za pierwszy z okresów) oraz art. 39b ustawy z dnia 19 października 1991 roku o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa (za drugi okres). W. S. zakwestionował zasadność wykorzystania tych ostatnich. W jego ocenie, podstawa prawna dochodzonego roszczenia w tej części była błędna. Stanowisko pozwanego nie zasługiwało jednak na uwzględnienie, bowiem powodowa Agencja wskazała na właściwe przepisy prawa.

Stosownie do art. 224 § 2 kc, samoistny posiadacz w dobrej wierze od chwili, w której dowiedział się o wytoczeniu przeciwko niemu powództwa o wydanie rzeczy, jest zobowiązany do wynagrodzenia za korzystanie z rzeczy i jest odpowiedzialny za jej zużycie, pogorszenie lub utratę, chyba że nastąpiły one bez jego winy (...). Zgodnie natomiast z art. 225 kc, obowiązki samoistnego posiadacza w złej wierze względem właściciela są takie same jak obowiązki samoistnego posiadacza w dobrej wierze od chwili, gdy ten dowiedział się o wytoczeniu przeciwko niemu powództwa o wydanie rzeczy, jednakże samoistny posiadacz w złej wierze obowiązany jest nadto zwrócić wartość pożytków, których z powodu złej gospodarki nie uzyskał oraz jest odpowiedzialny za pogorszenie i utratę rzeczy, chyba że rzecz ulegałaby pogorszeniu lub utracie także wtedy, gdyby znajdowała się w posiadaniu uprawnionego.

Przewidziane w przytoczonych przepisach roszczenia mają charakter uzupełniający, albowiem dopełniają one roszczenie windykacyjne i służą naprawieniu uszczerbków spowodowanych przez to, że właściciel został pozbawiony możliwości korzystania ze swojej rzeczy. Zakres roszczeń uzupełniających, których treścią może być żądanie wynagrodzenia za korzystanie z rzeczy, zwrot pożytków oraz odszkodowanie z powodu zużycia, utraty lub pogorszenia rzeczy, zależy od złej lub dobrej wiary posiadacza. Za posiadacza w złej wierze uznaje się tego, kto na podstawie towarzyszących okoliczności powinien przypuszczać, że posiadana przez niego rzecz stanowi własność innej osoby. Zaostrzenie odpowiedzialności posiadacza w złej wierze, wynikające z art. 225 kc jest zatem uzasadnione faktem, iż wie on o tym, że nie przysługuje mu prawo do rzeczy, które faktycznie wykonuje (wyr. SN z dnia 17 czerwca 2005 roku, sygn. akt III CZP 29/05, OSN z 2006 r., nr 4, poz. 64).

W orzecznictwie ugruntowany jest pogląd, że regulacja roszczeń uzupełniających dotyczy wyłącznie stosunków bezumownych, w sytuacji, gdy rzecz znalazła się w samoistnym posiadaniu osoby nie będącej właścicielem rzeczy, a między właścicielem rzeczy a tą osobą nie ma żadnego stosunku prawnego, na podstawie którego osoba ta mogłaby korzystać z rzeczy (wyr. SN z dnia 13 kwietnia 2000 roku, sygn. akt III CKN 65/99, LEX numer 51567). Jednocześnie zaznaczyć należy, że zgodnie z treścią powołanych na wstępie przepisów, posiadacz jest zobowiązany do wynagrodzenia za korzystanie z cudzej rzeczy bez względu na to, czy właściciel rzeczy, nie korzystając z niej, poniósł jakąkolwiek stratę i niezależnie od tego, czy posiadacz faktycznie korzystał z rzeczy – odnosząc wymierną korzyść. Skuteczność roszczenia nie zależy też od tego, czy posiadacz był w zwłóce z wydaniem rzeczy, czy nie. Również wysokość wynagrodzenia jest niezależna od rzeczywistych strat właściciela i rzeczywistych korzyści odniesionych przez posiadacza (System Prawa Prywatnego; Tom 3 – Prawo Rzeczowe pod redakcją Tomasza Dybowskiego, Edward Gniewek, Wydawnictwo C.H. Beck, Instytut Nauk Prawniczych PAN, Warszawa 2003 r., s. 513).

Przenosząc powyższe rozważania na grunt przedmiotowej sprawy w pierwszej kolejności należy stwierdzić, że strona powodowa w niniejszym procesie wykazała, iż W. S. we wskazanym w pozwie okresie posiadał bez podstawy prawnej nieruchomości rolną szczegółowo wyżej opisaną. Powyższe przyznał również sam pozwany, nie kwestionując jednocześnie okresu jej posiadania. Przedłożony przez stronę powodową protokół zdawczo – odbiorczy z dnia 17 października 2014 roku oraz wykaz podmiotów składających wnioski o dopłaty obszarowe dodatkowo potwierdził twierdzenia obu stron. Konsekwencją powyższego było przyjęcie, iż stronie powodowej przysługiwało z mocy art. 225 kc w związku z art. 224 kc oraz na podstawie art. 39b ustawy z dnia 19 października 1991 roku o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa roszczenie o wynagrodzenie za bezumowne korzystanie z nieruchomości.

Jeżeli chodzi o kodeksowy zakres obowiązku wynagrodzenia za korzystanie z rzeczy, to przyjmuje się, iż objęte jest nim wszystko, co właściciel mógłby uzyskać, gdyby na podstawie odpłatnego stosunku prawnego (np. najmu, czy dzierżawy) oddał rzecz do odpłatnego korzystania innemu podmiotowi. O wysokości należnego właścicielowi wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości z reguły decydują stawki rynkowe za korzystanie z danego rodzaju rzeczy w określonych warunkach i czas posiadania rzeczy przez adresata roszczenia (Andrzej Cisek [w:] Kodeks cywilny. Komentarz pod redakcją Edwarda Gniewka, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2008, s. 375). Sposób ustalania wysokości takiego świadczenia nie budzi żadnych wątpliwości w praktyce orzeczniczej. Wynagrodzenie obejmuje zatem to wszystko, co uzyskałby właściciel, gdyby rzecz wynajął wydzierżawił lub oddał do odpłatnego korzystania na podstawie innego stosunku prawnego. Zarówno powstanie roszczenia o wynagrodzenia za korzystanie z rzeczy, jak i wysokość wynagrodzenia nie zależą od tego, czy właściciel w rzeczywistości poniósł jakiś uszczerbek, a posiadacz uzyskał jakąś korzyść. „O wysokości należnego właścicielowi wynagrodzenia decydują stawki rynkowe za korzystanie z danego rodzaju rzeczy i czas posiadania rzeczy przez adresata roszczenia” (wyr. SN z dnia 15 kwietnia 2004 roku, IVCK 273/03, Lex nr 183707). Odmienny sposób obliczenia wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z rzeczy musi wynikać z ustawy lub umowy stron.

W niniejszej sprawie strona powodowa, wyliczając należne jej od W. S. wynagrodzenie za bezumowne korzystanie z nieruchomości w okresie od dnia 01 stycznia 2011 roku do dnia 17 października 2014 roku wskazała, że zastosowała zasadę rozliczenia przewidzianą w dziale V tytuł pierwszy księga druga kodeksu cywilnego, po tej dacie natomiast - w oparciu o art. 39b ustawy z dnia 16 września 2011 roku o zmianie ustawy o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa oraz zmianie niektórych ustaw. Przedłożyła w tym zakresie stosowne dokumenty. Skoro sposób wyliczenia dochodzonego wynagrodzenia oraz przyjęte stawki czynszu dzierżawnego nie były kwestionowane przez pozwanego, należało przyjąć, że w okresie od dnia 01 stycznia 2011 roku do dnia 30 czerwca 2014 roku wynosiło ono 5.157,16 złotych bez podatku VAT (k. 14), a w okresie od dnia 01 lipca 2014 roku do dnia 17 października 2014 roku – 393,41 złotych bez podatku VAT (k. 16).

Oceniając zasadność dochodzonego wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z przedmiotowej nieruchomości, Sąd stanął na stanowisku, że całkowicie bezzasadnym było formułowanie przez W. S. tezy o nadużyciu prawa przez stronę powodową. Zdaniem pozwanego, działanie powodowej Agencji nie powinno zasługiwać na ochronę prawną w myśl art. 5 kc. Zgodnie z jego treścią, nie można czynić ze swego prawa użytku, który byłby sprzeczny ze społeczno - gospodarczym przeznaczeniem tego prawa lub z zasadami współzycia społecznego. Takie działanie lub zaniechanie uprawnionego nie jest uważane za wykonywanie prawa i nie korzysta z ochrony. Przepis ten zawiera klauzulę generalną nadużycia prawa podmiotowego. Przez tzw. „klauzule generalne” rozumie się zaś przepisy prawne, w których nie są dokładnie sprecyzowane wszystkie elementy składające się na hipotezę czy dyspozycję normy prawnej, a ocena konkretnego stanu faktycznego zostaje przerzucona na organ stosujący prawo.

Istotą i funkcją klauzuli generalnej jest możliwość uwzględnienia w ocenie różnego rodzaju, lecz o charakterze wyjątkowym, okoliczności faktycznych, które jednakże nie mogą - w oderwaniu od konkretnego stanu faktycznego (sytuacji prawnie relewantnej) - być źródłem powstania prawa podmiotowego w stosunku do drugiej osoby (wyr. SN z dnia 19 marca 2002 roku, IV CKN 892/00 LEX nr 54380). Również korzystanie przez uprawnionego z jego prawa n i e m o ż e być w zasadzie zakwalifikowane jako s p r z e c z n e z zasadami współzycia społecznego. Domniemanie przemawia za tym, że ten, kto korzysta z tego prawa, czyni to w sposób zgodny z zasadami współzycia

społecznego. „Dopiero istnienie szczególnych okoliczności może domniemanie obalić i pozwolić na zakwalifikowanie określonego zachowania jako nadużycia prawa, nie zasługującego na poparcie z punktu widzenia zasad współżycia społecznego” (wyr. SN z dnia 07 grudnia 1965 roku, III CR 278/65 OSNC 1966/7-8/130). Podkreślenia w tym miejscu wymaga, że na zasady współżycia społecznego może powołać się tylko ten, kto sam swojego prawa nie nadużywa (wyr. SN z dnia 13 maja 1957 roku, II CR 343/57 OSNPG 1958 nr 3 poz. 19; wyr. SN z dnia 11 września 1961 roku, I C 693/61 OSN 1063 nr 2 poz. 31; wyr. SN z dnia 02 stycznia 1962 roku, (...) OSN 1963 nr 4 poz. 82.). Istotą orzekania przez sądy jest wymierzanie sprawiedliwości. Nie mieści się w tych kryteriach sytuacja, w której podmiot pozbawia właściciela władztwa nad jego rzeczą, którą następnie bezprawnie użytkuje pozostając w złej wierze, a następnie wydaje dopiero skutek orzeczenia sądu lub wezwania do wydania. Nie płacąc właścicielowi wynagrodzenia za czas korzystania z jego rzeczy następnie powołuje się na naruszenie przez dochodzącego swoich praw właściciela art. 5 kc, a więc nieskodyfikowanych, a powszechnie akceptowanych norm postępowania, funkcjonujących aktualnie w społeczeństwie polskim i mających na celu ochronę społecznie akceptowanych wartości.

W ocenie Sądu, na uwzględnienie nie zasługiwało natomiast roszczenie strony powodowej o zwrot równowartości opłaconego podatku rolnego w kwocie 433 złotych z odsetkami ustawowymi za opóźnienie. W tym miejscu wskazać należy, że należności podatkowe obciążają podatników, a zatem osoby precyzyjnie wskazane w ustawach podatkowych. Stosownie do art. 3 ustęp 1 punkt 4 lit. b) ustawy z dnia 15 listopada 1984 roku o podatku rolnym, podatek rolny, w przypadku, gdy posiadacz gruntu wchodzącego w skład (...) Skarbu Państwa (obecnie Agencji Nieruchomości Rolnych) lub będącego w zarządzie Lasów Państwowych jest bez tytułu prawnego, obciąża odpowiednio jednostki organizacyjne Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa (obecnie Agencji Nieruchomości Rolnych) i Lasów Państwowych. Wobec powyższego niewątpliwym było, iż jedynym podmiotem zobowiązanym do uiszczenia podatku rolnego za lata 2011 – 2014 w przedmiocie powyższej nieruchomości była Agencja Nieruchomości Rolnych i brak było podstaw do nakazania pozwanemu zwrotu równowartości opłaconego przez nią zobowiązania podatkowego. Wyprzedając ewentualne zarzuty strony powodowej, Sąd pragnie również wskazać, że w przypadku podatku rolnego zastosowania nie znajdzie w szczególności art. 405 kc. Roszczenie z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia wymaga bowiem, by zobowiązany do zwrotu równowartości uzyskał korzyść majątkową kosztem innej osoby bez podstawy prawnej. W niniejszej sprawie nie doszło zaś ani do bezpodstawnego wzbogacenia pozwanego, ani do nieuzasadnionego zubożenia strony powodowej.

Niezależnie od powyższego strona powodowa nie wykazała również swojego roszczenia w zakresie podatku rolnego co do jego wysokości za lata 2011 - 2014. W aktach brak jest stosownej decyzji administracyjnej lub innych dokumentów potwierdzających, że za przedmiotową nieruchomość należało uiścić podatek właśnie w wysokości 433 złotych oraz, że Agencja opłacała ów podatek za tę konkretną nieruchomość zwłaszcza za lata 2011 - 2013. Wyciągi bankowe, deklaracje podatkowe oraz wydruki z operacji bankowych na których widnieją zapisy o zbiorczej sumie podatku okazały się w niniejszej sprawie nie wystarczające. Nie wystarczającym była również informacja o wyliczonym podatku od bezumownego użytkowania, która nawet nie została podpisana przez wskazanego w niej pracownika Agencji.

Niezależnie od powyższego dodatkowo na wniosek pozwanego Sąd zobowiązał pełnomocnika strony powodowej do przedłożenia stosownych dokumentów w tym zakresie oraz do wyjaśnienia, czy w razie ewentualnej dzierżawy opłacanie podatku rolnego spoczywałoby na dzierżawcy. Mimo wyznaczonego terminu 14 dni Agencja Nieruchomości Rolnych zignorowała wezwanie Sądu, na dzień rozprawy nie przedłożyła żądanych dokumentów. Dalsze oczekiwanie przez Sąd na inicjatywę strony powodowej byłoby zatem sprzeczne z treścią art. 207 § 6 kpc i zmierzałoby do nieuzasadnionego przedłużenia postępowania. W ocenie Sądu, nic nie stało na przeszkodzie wskazaniu już w pozwie wszystkich dowodów, tym bardziej, że strona powodowa była reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika. Nadto najpóźniej na dzień wydania wyroku powodowa Agencja nie wykazała również, że nie byłaby zobowiązana do zapłaty powyższego podatku w przypadku, gdyby umownie przeniosła posiadanie nieruchomości na inną osobę. W kolejnych pismach procesowych nie wskazywała także na żadne okoliczności, pozwalające choćby domniemywać, że taką umowę zawarłaby, gdyby nie korzystanie z nieruchomości przez pozwanego. Z akt sprawy wynikało natomiast, że W. S. swoim działaniem nie uniemożliwił wydzierżawienia gruntu. Kilkakrotnie zwracał się do Agencji z prośbą o wydzierżawienie nieruchomości. Jednak bezskutecznie. W efekcie strona powodowa akceptowała taki stan, godząc się

jednocześnie na opłacanie podatku rolnego, a W. S. swoim zachowaniem nie zmuszał Agencji do wywiązywania się z obowiązku podatkowego w zakresie podatku rolnego.

W tym miejscu Sąd pragnie wyjaśnić, że również dokumenty przedłożone przez profesjonalnego pełnomocnika strony powodowej po wydaniu wyroku nie rozwiały wszystkich wątpliwości w sprawie, a mianowicie co do konkretnej wysokości podatku rolnego (433 złotych) oraz czy był on opłacany za sporną nieruchomość zwłaszcza w latach 2011 – 2013 (pismo Wójta Gminy M. z dnia 09 maja 2016 roku). Jedynie z projektu umowy dzierżawy nieruchomości rolnej (§ 14 ustęp 1) wynikało, że przyszły dzierżawca zobowiązuje się do ponoszenia wszelkich obciążeń publiczno – prawnych związanych z przedmiotem dzierżawy, w tym podatku rolnego. Niezależnie od powyższego istotnym było, że pełnomocnik strony powodowej miał wyznaczony termin 14 dni na dostarczenie kolejnych dowodów (wezwanie doręczone w dniu 18 kwietnia 2016 roku). Tymczasem zignorował termin ustalony przez Sąd i stosowne dokumenty zostały przedłożone dopiero w dniu 23 czerwca 2016 roku, a zatem nie tylko po upływie 14 dni, ale także po zakończeniu postępowania w niniejszej sprawie. Z tego powodu treść pisma z dnia 18 maja 2016 roku oraz jego załączników nie miała już większego znaczenia dla rozpoznania roszczenia w niniejszej sprawie. Tym samym roszczenie strony powodowej w tym zakresie należało oddalić w całości.

Na uwzględnienie zasługiwał również zarzut W. S. o braku podstaw do naliczenia podatku VAT od wynagrodzenia za bezumowne korzystanie ze spornej nieruchomości. W tym miejscu należy wskazać na stanowisko Sądu Najwyższego, który w wyroku z dnia 15 kwietnia 2004 roku jednoznacznie wyjaśnił, że „charakter przewidzianego w art. 224 § 2 kc roszczenia o wynagrodzenie za korzystanie z rzeczy wyklucza uznanie za jego składnik podatku VAT” (wyr. SN z dnia 15 kwietnia 2004 roku, IV CK 273/2004). Niezależnie od powyższego, istotnym było również, że przedmiotem sporu w niniejszej sprawie nie było świadczenie umowne i już tylko na tej podstawie należało stwierdzić, że odszkodowanie za bezumowne korzystanie (jak sama nazwa wskazuje - „bezumowne”) nie podlegało opodatkowaniem podatkiem VAT.

Podsumowując powyższe, zasadnym było uwzględnienie roszczenia Agencji Nieruchomości Rolnych tylko w zakresie odszkodowania za bezumowne korzystanie z nieruchomości w okresie od dnia 01 stycznia 2011 roku do dnia 17 października 2014 roku, tj. w łącznej wysokości 5.550,57 złotych (5.157,16 złotych + 393,41 złotych), ale bez podatku VAT.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie wskazanych powyżej przepisów, orzeczono jak w punkcie I i II wyroku.

Orzekając o odsetkach ustawowych za opóźnienie od zasądzonej sumy Sąd kierował się treścią art. 481 § 1 kc. W ocenie Sądu, wskazana powyżej kwota powinna zostać wypłacona na rzecz Agencji Nieruchomości Rolnych najpóźniej w dniach 28 listopada 2014 roku (w przypadku kwoty 5.157,16 złotych netto, k. 14) i 29 listopada 2014 roku (w przypadku kwoty 393,41 złotych netto, k. 16), czyli tak jak podano w pozwie. Okresy wyliczenia skapitalizowanych odsetek wynikały z terminów płatności wskazanych w fakturach VAT dołączonych do pozwu, a doręczonych pozwanemu i przez niego nie kwestionowanych. Do kwoty 5.550,57 złotych należało więc doliczyć skapitalizowane odsetki ustawowe za opóźnienie w okresie od dnia 29 listopada 2014 roku do dnia 15 października 2015 roku (w przypadku kwoty 5.157,16 złotych – 379,79 złotych) i od dnia 30 listopada 2011 roku do dnia 15 października 2015 roku (w przypadku kwoty 393,41 złotych – 28,83 złotych) w łącznej wysokości 408,62 złotych (łącznie **5.959,19 złotych**) oraz dalsze odsetki ustawowe za opóźnienie liczone od dnia wniesienia pozwu, tj. od dnia 16 października 2015 roku do dnia zapłaty. Zdaniem Sądu, brak było przeszkód, aby pozwany wypłacił roszczenie główne najpóźniej w dniach 28 i 29 listopada 2014 roku. Tymczasem W. S. nie wywiązał się ze swojego zobowiązania wcale do chwili obecnej.

Zgodnie z treścią przepisu art. 481 § 1 kc, jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego, wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi. Dlatego Sąd zasądził od pozwanego na rzecz strony powodowej ustawowe odsetki za opóźnienie od zasądzonej kwoty - na podstawie art. 481 kc - orzekając jak w punkcie I wyroku.

Rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów procesu wydano na podstawie art. 100 kpc. Z kwoty 7.791,78 złotych stanowiącej wartość sporu, została zasądzona kwota 5.959,19 złotych stanowiąca 76,48 % wartości przedmiotu sporu.

Zgodnie z zasadą stosunkowego rozdzielenia kosztów procesu (art. 100 kpc), strony powinny ponieść jego koszty w takim stopniu, w jakim przegrały sprawę, a zatem strona powodowa w 23,52 %, a pozwany w 76,48 %. Koszty procesu wyniosły 1607 złotych po stronie Agencji Nieruchomości Rolnych. Stronę powodową zgodnie z podaną zasadą powinny obciążyć koszty w kwocie 377,97 złotych, zaś pozwanego – koszty w kwocie 1229,03 złotych. Skoro jednak faktycznie strona powodowa poniosła koszty w kwocie 1607 złotych, należy się jemu zwrot kwoty 1.229,03 złotych, którą Sąd zasądził na jej rzecz od pozwanego na podstawie art. 100 kpc, stosując zasadę stosunkowego rozdzielenia kosztów procesu.

Mając powyższe na uwadze, Sąd orzekł, jak na wstępie.